

2. Соболев Ю.С. Древесина как конструкционный материал. – М.: Лесн. пром-сть, 1979. – С. 10.

3. Химия древесины/ Под ред. Иванова М.А. – М.: Лесн. пром-сть, 1982. – С. 69-70.

УДК 658

Aspir. H.B. Bilous – NU "Lvivska politehnika"

ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Проаналізовано підходи до оцінювання ефективності функціонування інтелектуального капіталу машинобудівного підприємства. Запропоновано набір показників оцінювання ефективності функціонування інтелектуального капіталу машинобудівного підприємства.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, оцінювання, ефективність, машинобудівне підприємство.

Post-graduate N.B. Bilous – NU "Lvivska Politekhnik"

Definition of indicators for evaluation of efficiency of functioning machine-building enterprise's intellectual capital

Approaches are analyzed according the evaluation of efficiency of functioning machine-building enterprise's intellectual capital. The set of indicators for evaluation of efficiency of functioning machine-building enterprise's intellectual capital is offered.

Keywords: intellectual capital, evaluation, efficiency, machine-building enterprise.

Оцінку ефективності інтелектуальних активів підприємства здійснюють одним з чотирьох відомих методів:

- капіталізацією підприємства;
- рентабельністю активів;
- прямою оцінкою в грошовому виразі;
- підрахунку вартості компонентів інтелектуальних активів на основі непрямих показників, наприклад – витрат на них.

Застосування будь-якого з цих методів пов'язано зі складностями отримання достовірної економічної інформації про підприємство. Тому всі ці методи необхідно сприймати як наближені, а абсолютні цифри, отримані з їх допомогою, зовнішній споживач повинен сприймати критично і піддавати істотній, неодноразовій перевірці.

Прямий оцінці в грошовому виразі піддаються тільки чітко ідентифіковані нематеріальні активи і ресурси. При непрямій оцінці ефективності та вартості інтелектуальних активів, набір оціночних показників часто формується довільно; зв'язок багатьох з них із створенням вартості інтелектуальних активів не завжди однозначний.

Метою статті є формування набору обґрунтованих показників оцінювання ефективності функціонування інтелектуального капіталу (ІК) підприємства. Цілі статті полягають у побудові логічного підходу до ефективності ІК, розробленні системи показників для оцінювання ефективності функціонування ІК машинобудівного підприємства.

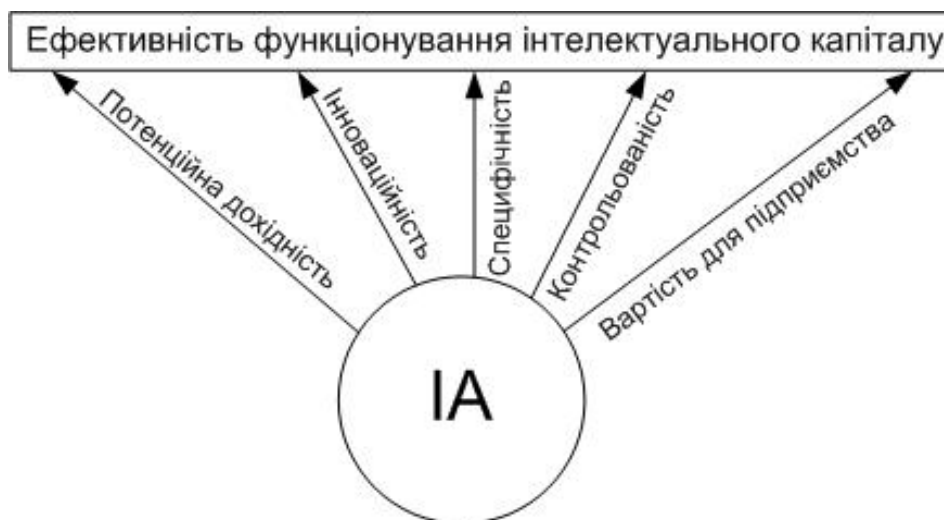

Рис. 1. Фактори-характеристики інтелектуальних активів

Має зміст визначення базових характеристик-факторів інтелектуальних активів, що впливають на ефективність функціонування ІК (рис. 1). До цих характеристик-факторів, насамперед, належать:

- *потенційна дохідність ІА*. Визначається як можливий приріст доходу підприємства як результату експлуатації нематеріального активу за всю тривалість його життєвого циклу;
- *інноваційність ІА*. Віддзеркалює вплив нематеріального активу на: інноваційні процеси на підприємстві; оновлення основних фондів; виробничих процесів; розвиток фірми;
- *специфічність ІА*. Фактор степені втрати цінності нематеріального активу в результаті зміни ринкової ситуації, втрати матеріальних ресурсів підприємства та ін.;
- *контрольованість підприємством ІА*. Фактор, що характеризує контрольованість використання нематеріального активу та результатів його експлуатації на користь підприємства;
- *вартість (ціна для підприємства) ІА*. Фактор відображає суму коштів витрачених підприємством на утворення нематеріального активу, його експлуатацію, вдосконалення та захист від негараздів у т.ч. і несанкціонованого використання.

Використовуючи структуру ІК [1], сформуємо фактори впливу основних структурних груп ІК на ефективність функціонування ІК машинобудівного підприємства (рис. 2).

Ефективність функціонування людського капіталу визначається характеристиками людських ресурсів. Ефективність функціонування ринкового капіталу можна визначити характеристиками взаємовідносин підприємства з партнерами. Ефективність функціонування структурного капіталу залежить від того, як підприємство використовує складові структурного капіталу для ефективного та безпечного обміну знаннями та створення нового знання.

Застосовуючи базові характеристики ефективності інтелектуальних активів, розкриємо такі групи факторів: якісні людські ресурси; якісні взаємовідносини з партнерами; якісний захист, мотивування, створення, обмін знаннями.

Група факторів – **якісні людські ресурси**:

- а) професійна кваліфікація співробітників;
- б) творчі здібності співробітників;
- в) відданість співробітників підприємству;
- г) фундаментальність знань співробітників;
- д) витрати на людський капітал.

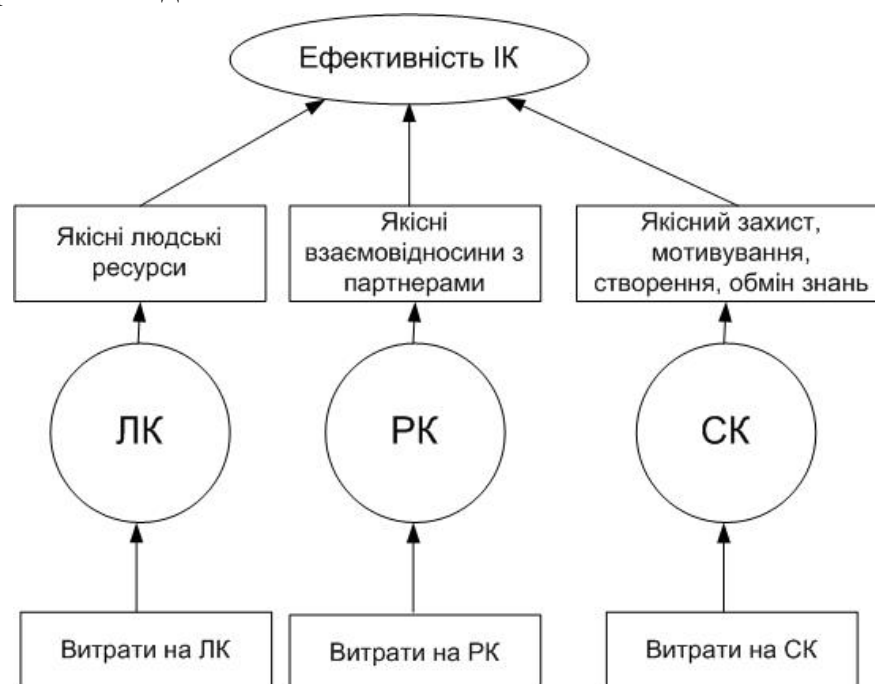

Рис. 2. Фактори впливу на ефективність функціонування ІК підприємства

Група факторів – **якісні взаємовідносини з партнерами**:

- а) цінність для партнерів взаємовідносин з підприємством;
- б) інноваційність взаємовідносин з партнерами;
- в) лояльність партнерів до підприємства;
- г) специфіка відносин з партнерами;
- д) витрати на ринковий капітал.

Група факторів – **якісний захист, мотивування, створення, обмін знаннями**:

- а) ефективний обмін знаннями на підприємстві;
- б) стимулювання та мотивування інноваційної діяльності;
- в) контроль та обмеження супротиву інноваційних впроваджень;
- г) специфіка ІКТ та корпоративної культури;
- д) витрати на структурний капітал.

Проаналізувавши форми державних статистичних спостережень[2], вибрано, запропоновано та сформовано показники для оцінювання основних факторів-формуваців ефективності функціонування ІК машинобудівного підприємства. У табл. 1 систематизовано показники оцінювання ефективності функціонування ІК.

Запропоновані показники можна використовувати у процесі стратегічного планування для корекції стратегічних цілей машинобудівного підприємства відносно стратегічного ресурсу – інтелектуального капіталу.

Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку методики оцінювання ефективності функціонування ІК, побудову системи управління ІК.

Табл. 1. Показники оцінювання ефективного функціонування інтелектуального капіталу машинобудівного підприємства

Людський капітал Якісні людські ресурси	Ринковий капітал Якісні взаємозв'язки з партнерами	Структурний капітал Якісний захист, мотивування, створення, обмін знаннями
1	2	3
Професійна кваліфікація співробітників - середній кваліфікаційний розряд робітників; - частка співробітників з вищою освітою, зокрема магістрів, спеціалістів, бакалаврів; - середній стаж одного працюючого на підприємстві в основному виробництві.	Цінність для партнерів - об'єм доходу, прибутку; - кількість клієнтів підприємства.	Об'єднання знань співробітників - частка співробітників, що використовують комп'ютерні засоби комунікації; - частка комп'ютеризованих місць.
Творчі здібності співробітників - кількість патентів; - кількість раціональних пропозицій; - частка наукових співробітників у чисельності персоналу; - частка конструкторів у чисельності персоналу; - частка інженерів у чисельності персоналу; - частка співробітників із спеціальною, фаховою освітою в чисельності персоналу з вищою освітою.	Здатність партнерів до інноваційності - частка нової продукції у валовому доході підприємства.	Стимулювання та мотивування інноваційної діяльності - кількість раціональних пропозицій; - кількість винаходів; - сума премій за винахідництво; - сума премій за наукову діяльність.
Відданість співробітників підприємству - текучість кадрів.	Лояльність партнерів до підприємства - співвідношення цін на продукцію підприємства і цін на аналогічну продукцію на ринку; - термін відносин з партнерами.	Контроль та обмеження опортуністичних течій - кількість доган.
Фундаментальність знань співробітників - частка співробітників з вищою освітою.	Специфіка відносин з партнерами - кількість продуктів-домінантів певного сегменту ринку.	Специфіка ІКТ - частка електронного документообігу; - кількість ІКТ обміну знаннями.
Витрати на людський капітал - витрати на освіту;	Витрати на ринковий капітал	Витрати на структурний капітал - витрати на фінансування дос-

1	2	3
- витрати на підвищення кваліфікації; - витрати на тренінги; - витрати на пошук та підбір персоналу.	- витрати на маркетинг; - витрати на рекламу.	- лідницьких робіт, винахідництва, структурних реорганізацій; - витрат на закупівлю, реалізацію та експлуатацію патентів, ліцензій, ноу-хау; - витрати на корпоративні заходи; - витрати на оптимізацію організаційної структури і бізнес-процесів; - витрати на системи безпеки; - витрати на інформаційні системи; - витрати на системи мобілізаційної готовності підприємства.

Література

1. Білоус Н.Б. Структуризація інтелектуального капіталу підприємства// Наук. вісник НЛТУ України: Зб. наук.-техн. праць. – Львів: НЛТУУ. – 2007, вип. 17.8. – С. 162-168.
2. Загальний табель (перелік) форм державних статистичних спостережень на 2008 рік, <http://www.ukrstat.gov.ua/table/zmist.htm>, 15.12.2007.
3. Piazza-Georgi B. The role of human and social capital in growth: extending our understanding// Cambridge Journal of Economics. 2002, № 26.
4. Добрынин А.И. Человеческий капитал в транзитивной экономике: формирование, оценка, эффективность использования/ А.И. Добрынин, С.А. Дятлов, Е.Д. Цыренова. СПб.: Наука, 1999.
5. Поплавська Ж., Поплавський В. Інтелектуальний капітал економіки знань// Вісник НАН України. – 2007, № 2. – С. 52-61.

УДК 336.153-058.232.2.085 (477)

Доц. Н.Й. Реверчук, канд. екон. наук –
Львівський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМЦІВ У СФЕРІ РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ В УКРАЇНІ

Досліджено чинники, які впливають на рівень відповідальності підприємців у сфері розподілу доходів в Україні, з'ясовано причини недостатнього гарантування соціального захисту у розподільчій сфері, визначено соціальні наслідки низької ціни праці для розвитку підприємництва та суспільства.

Ключові слова: соціальна відповідальність підприємців, гарантований рівень соціального захисту, ціна праці, рівень життя населення.

*Assoc. prof. N.Yo. Reverchuk – L'viv institute of banking of
University of banking of NBU*

Entrepreneurs' social responsibility in income distribution sphere in Ukraine

This article covers the factors that influence on entrepreneurs' responsibility level in income distribution sphere in Ukraine. It was found out the reasons of insufficient social protection guarantee in distribution sphere; defined social consequences of labour low prices for the development entrepreneurship and society.